

Рукавиця О.Ю.

студент спеціальності 281 Публічне

управління та адміністрування

Полтавської державної аграрної академії

м. Полтава, Україна

Науковий керівник: Мирна О.В., к.е.н., доцент,

доцент кафедри публічного управління та адміністрування,

Полтавської державної аграрної академії,

м. Полтава, Україна

ВЗАЄМОДІЯ ВЛАДИ І БІЗНЕСУ

Ініціатором та основним агентом змін зазвичай виступає держава, що визначає стратегії, цілі перетворень та кроки їхньої реалізації. Разом з тим події 2005 та 2014 рр. підтверджують тезу про те, що український соціум певною мірою формується як суспільно-політичний організм, який вимагає співпраці з суспільством та бізнесом. Причому надії влади щодо побудови економіки пов'язано з бізнесом, а розв'язання соціально-економічних проблем – із суспільними інститутами. Відтак, влада має запропонувати систему, нові ідеї, нові форми суспільного та політичного життя, які б гарантували можливості самовдосконалення суспільству та бізнесу задля розвитку держави.

Зацікавленість у пошуку сучасних форм взаємодії влади та бізнесу визначається неефективною діяльністю державних підприємств, вимогами суспільства щодо якості життя, розширення можливостей для розвитку, отримання послуг тощо. Виходячи з вищезазначеного, означена тема є вкрай актуальною.

Метою є визначення інструментів взаємодії влади та бізнесу та з'ясування можливостей їхнього використання в Україні.

Взаємодія влади та бізнесу має розгортатись з огляду на кілька тверджень. Відповідно до бази даних МВФ щодо розвитку країн з 1993 по 2013 рр., Україна за динамікою ВВП посідає “почесне” останнє – 166-те місце.

Україна стоїть на передостанньому місці серед європейських країн за душевим ВВП (бідніше лише Молдова), на першому – за корумпованістю (за рейтингом Transparency International) та на першому місці в Європі за рівнем економічної несвободи [9].

З'ясування інструментів у взаємодії влади та бізнесу має базуватись на стратегічних пріоритетах розвитку держави, що, зазвичай, визначаються в посланнях президента, стратегіях тощо. Станом на 12 січня 2015 р. рух уперед має здійснюватися, зокрема, за вектором розвитку, що передбачає відновлення макроекономічної стабільності, забезпечення стійкого зростання економіки екологічно невиснажливим способом, створення сприятливих умов для ведення господарської діяльності та прозорої податкової системи [8].

Вважаємо, що реалізація визначених керівництвом країни завдань можлива, якщо налагодити постійний діалог між бізнесом і владою. При цьому каналами зворотного зв'язку, посередниками мають виступати бізнес-асоціації, що є формою самоорганізації ділового співтовариства, уособлюють інтереси суб'єктів підприємництва та мають впливати на рішення органів влади щодо створення сприятливих умов для розвитку бізнесу.

Окреме місце серед таких асоціацій посідає Торговельно-промислова палата України (далі – ТППУ). Відповідно до Закону України “Про торгово-промислові палати в Україні” [4], це є недержавна неприбуткова самокерована організація, яка на добровільних началах об'єднує юридичних осіб та громадян України, зареєстрованих як підприємці, а також їхні об'єднання (близько 10 тис. господарських суб'єктів усіх форм власності). Головні завдання ТППУ – створення сприятливих умов для підприємницької діяльності, сприяння всебічному розвитку науково-технічних та торговельних зв'язків між українськими підприємцями та їхніми закордонними партнерами, представлення інтересів її членів з питань господарської діяльності як в Україні, так і поза її межами. Ст. 3 зазначеного Закону серед завдань ТППУ також визначає взаємодію між суб'єктами підприємницької діяльності, координацію їхніх взаємовідносин із державою в особі її органів. Ст. 4 цього

Закону зазначає, що державні органи сприяють торговельно-промисловим палатам у виконанні ними статутних завдань, а також, що відповідні державні органи здійснюють контроль і нагляд за діяльністю торговельно-промислових палат у межах своїх повноважень відповідно до законодавства.

Отже, у законодавстві чітко не визначено, яким чином, виступаючи однією з потужних громадських організацій країни, об'єднання підприємців у змозі легітимно лобіювати та захищати свої інтереси.

Демократичні перетворення в Україні вимагають від влади пошуку нових форм взаємодії влади і бізнесу, якими могли б стати: створення громадських рад підприємців, що здійснювали б експертизу законопроектів і рішень органів влади, визначення механізмів урахування результатів громадської експертизи в нормативно-правових актах.

Одним із напрямів розвитку підприємницької діяльності та формування оптимальних взаємовигідних відносин між державною та суб'єктами підприємницької діяльності є інститут спеціальних (вільних) економічних зон, що формуються на територіях з унікальними перевагами. Метою створення спеціальних (вільних) економічних зон є [3] залучення іноземних інвестицій та сприяння їм, активізація спільно з іноземними інвесторами підприємницької діяльності для нарощування експорту товарів і послуг, постачання на внутрішній ринок високоякісної продукції та послуг, залучення й упровадження нових технологій, ринкових методів господарювання, розвитку інфраструктури ринку, поліпшення використання природних і трудових ресурсів, прискорення соціально- економічного розвитку України.

Такий інструмент, як запровадження спеціальних режимів інвестиційної діяльності, на наш погляд, сприяє стимулюванню прискореного розвитку територій з унікальними (технологічними, природними тощо) перевагами.

Відіграє суттєву роль у соціально-економічному розвитку, забезпечує зайнятість та високу активність населення у населених пунктах малий і середній бізнес. Як відзначають науковці, для регіонів з високими показниками стану та позитивною динамікою зростання та розвитку малого та середнього

бізнесу характерні такі риси: активність регіональної влади щодо стимулювання, підтримки та розвитку малого та середнього підприємництва; позитивне оцінювання з боку підприємців заходів щодо створення сприятливих умов для становлення, функціонування та розвитку бізнесу; активна участь громадських об'єднань підприємців у створенні та розвитку регіональної інфраструктури стимулювання, підтримки підприємництва, соціальне партнерство влади та бізнесу; різнобічна селективна підтримка малого та середнього підприємництва у пріоритетних для регіону областях, що відповідають стратегічним пріоритетам, цілям та завданням регіону, системна підтримка інноваційних та високотехнологічних кампаній; проведення регіональних, державних та міжнародних конкурсів, виставок та інших заходів; високий рівень інформатизації, представленість в Internet-мережі [1, с. 162].

По-друге, реалізація ідей трансформації системи влади, закладених у змінах до Конституції України, можлива не лише завдяки формуванню нових об'єднаних громад, проведенню місцевих виборів, формуванню виконкомів рад у новому форматі, а й за умови стабільного поповнення місцевих бюджетів, поживавлення підприємницької діяльності на територіях через створення умов для бізнесу.

Особливої уваги заслуговують підприємства малого бізнесу, враховуючи їхню особливу значущість для місцевих жителів, адже ці підприємства пропонують товари та послуги безпосередньо для місцевого населення, забезпечують зайнятість та надходження до місцевого бюджету. Тому особливу роль відіграє взаємодія всіх представників влади в населених пунктах стосовно надання органами місцевого самоврядування дозволів на ведення господарської діяльності.

Велике значення в цьому процесі сьогодні відіграють центри надання адміністративних послуг. Наприклад, Центр надання адміністративних послуг міста Харкова – це постійнодіючий робочий орган Харківської міської ради, у якому надаються адміністративні послуги через адміністратора шляхом його взаємодії з суб'єктами надання адміністративних послуг (у м. Харкові це 24

місцевих та 16 регіональних підрозділів дозвільних органів). Його основними принципами роботи є: орієнтація на суб'єкта звернення; відкритість, прозорість та зрозумілість процедур; запобігання корупційним діям, ліквідація посередницьких послуг; забезпечення вільного доступу суб'єктів звернення до інформації про стан розгляду звернень; оперативність у вирішенні питань; забезпечення рівності прав всіх суб'єктів звернення.

Підвищення ефективності та якості роботи центрів надання адміністративних послуг через прискорення оформлення дозвільної документації, безумовно, сприятиме розвитку малого та середнього бізнесу в населених пунктах.

Підприємницька діяльність у багатьох випадках передбачає оренду приміщень. Діяльність місцевої влади щодо залучення підприємців має полягати, зокрема, у пошуку та підготовці приміщень муніципальної власності до здачі в оренду, що має за мету їхнє ефективне використання, утримання, а також поповнення таким чином місцевого бюджету.

Податкові процедури мають бути прозорими та простими, зрозумілими та легко вживаними будь-яким підприємством та підприємцем. Прозорість вимагає необхідності висвітлення всіх законів та їхніх роз'яснень, безкоштовне розповсюдження документів, що описують податкові зобов'язання для підприємств, що діють та відкриваються. У сучасних економічних умовах це можливе лише завдяки мережі Internet та повсякденній діяльності влади, що має дбати про залучення бізнесу до економічного розвитку територій. Система, за якої підприємці не мають чіткого уявлення про те, якими є їхні податкові обов'язки, породжує корупцію, викликає непотрібні витрати, створюючи необхідність у консультантах, що допомагають працювати в рамках закону. Спрощені процедури, навпаки, полегшують підприємству виконання податкових зобов'язань.

Позиціонування місцевої влади в європейському просторі та визнання європейськими інституціями її діяльності щодо покращання відносин між країнами та громадянами Європи, розповсюдження ідеї єдиної Європи сприяє

побудові міжнародних економічних відносин. Місто Харків – перше та єдине місто в Україні, що володіє повним комплектом нагород Ради Європи: Дипломом, Почесним Прапором, Таблицею Європи та Призом Європи.

Отримання європейських нагород не тільки значно підвищує статус міста, а й відкриває широкі можливості в галузі співробітництва з перспективними містами та регіонами, а також з міжнародними організаціями та фондами.

По-третє, розвиток відносин між владою та бізнесом має стати постійною складовою діяльності влади, виходячи з розуміння необхідності вкладання величезних ресурсів в інфраструктуру населених пунктів та недостатності обсягів бюджетного фінансування. З поступовою передачею повноважень на території та фінансовою децентралізацією обсяги централізованого бюджетного фінансування населених пунктів природно будуть зменшуватись. Регулювання господарських процесів на рівні населених пунктів зумовлено вимогою реалізації державної політики на територіях, у т. ч. органами місцевого самоврядування, а також потребою вирішення проблем недостатності ресурсів на містах. Зокрема, це стосується ресурсів розвитку та технічного вдосконалення муніципальної інфраструктури, вирішення питань технологічної та екологічної безпеки роботи соціально значущих об'єктів, формування прозорих відносин на ринку комунальних послуг. У таких умовах перспективною формою реалізації інфраструктурних проектів виступає державно-приватне партнерство, яке можна розглядати як дієвий механізм підвищення ефективності державних інвестицій за рахунок залучення капіталу та управлінського досвіду приватного бізнесу. У його рамках цікавим інструментом здається фінансовий лізинг, що об'єднує всі елементи зовнішньоторгівельних, кредитних та інвестиційних операцій. Сьогодні в європейських країнах 25–30 % інвестицій припадає на лізингові операції. Фінансовий лізинг в Україні – це вид цивільно-правових відносин, що виникають за договором фінансового лізингу. Відповідно до договору особа набуває у власність річ у продавця (постачальника) та здійснює йому періодичні платежі протягом строку дії договору. Для органів місцевого самоврядування, які шукають

можливість оновлення та розширення парку міського комунального електротранспорту, реалізації інфраструктурних проектів за відсутності оборотних та бюджетних коштів, лізинг є реальною можливістю вирішення цих проблем, оскільки такі договори укладаються на тривалий строк (п'ять-сім років). Причому Закон України "Про фінансовий лізинг" (ст. 8) [5] надає можливість у подальшому викупити необхідний для міста об'єкт.

Слід зазначити, що жорстке виконання договорів сприяє побудові довгострокових стабільних відносин інвесторів та місцевої влади, формуванню її позитивного іміджу в бізнес-середовищі. Подібні договори лізингу щодо міського транспорту було укладено в містах України – Луганську, Дніпропетровську, Харкові.

Зрештою, відносини влади і бізнесу вважаються вкрай важливими з огляду на те, що власне його представники (середній клас) є основою громадянського суспільства, його каркасом, що здатен нести соціальну, фінансову, моральну, політичну відповідальність за вчинені дії.

Перспективами подальших розвідок мають стати практичне опрацювання означених інструментів взаємодії влади та бізнесу та економічне оцінювання їхнього впливу на розвиток територій.

Література:

1. Бизнес и власть в России: теория и практика взаимодействия : монография / [науч. ред. и рук. авт. кол. А. Н. Шохин] ; Нац. исслед. ун-т "Высш. шк. экономики". – М. : ИД Высш. шк. экономики, 2011. – 349 с.

2. Грищенко О. Фінансовий лізинг: історія, сучасність та перспективи розвитку / О. Грищенко // Юрид. журн. – 2006. – № 3. – Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2192> .

3. Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон : Закон України // ВВР України. – 1992 – № 50. – Ст. 676.

4. Про торгово-промислові палати в Україні : Закон України // ВВР України. – 1998. – № 13. – Ст. 52.

5. Про фінансовий лізинг : Закон України // ВВР України. – 1998. – № 16. – Ст. 68.

6. Рішення “Про внесення змін до рішення 4-ї сесії Харківської міської ради 6-го скликання від 12 січ. 2011 р. № 126/11 “Про врегулювання питань справляння податків на території міста Харкова відповідно до норм Податкового кодексу України”. – URL: http://izvestia.kharkov.ua/content//documents/11791/1179002/files/06_oficialnoye%20prilojenie-1.pdf (дата звернення 19.11.2019).

7. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів : нац. допов. / [за ред. акад. НАН України Е. М. Лібанової, акад. НААН України М. А. Хвесика]. – К. : ДУ ІЕПСР НАН України, 2014. – 776 с.

8. Про Стратегію сталого розвитку “Україна-2020” : Указ Президента України від 12 січ. 2015 р. № 5/2015. – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення: 21.11.2019).

9. Федорін В. Економіка популізму / В. Федорін // Економічна правда. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/publications/2015/10/1/561862/>